

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(4), 2085 – 2105. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1422646>

Türkiye’de 2000-2023 Yılları Arasında Öğretmenlerin Ve Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Sendromu İle İlgili Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir Meta-Değerlendirme

A Meta-Evaluation of Postgraduate Theses Regarding Burnout Syndrome of Teachers and School Administrators in Turkey Between 2000 and 2023

Engin İŞ¹ , Mehtap POLAT² ,

Geliş Tarihi (Received): 19.01.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 03.10.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.12.2024

Öz: Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul ortamında yaşadıkları tükenmişlik sendromu üzerine 2000-2023 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezlerin meta-değerlendirmesini yapmaktır. Bu bağlamda 2000-2023 yılları arasında ülkemizde hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri YÖK tez üzerinden doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırmalara yönelik, veri toplama tekniği olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ise betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Taranan yıllar içerisinde 22 yüksek lisans 2 doktora tez çalışmasına ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar 2006-2022 yılları arasında yazılmıştır. 2014 ve 2015 yıllarında yayınların arttığı görülmüştür. Tezlerin 23’ü nicel araştırma yöntemi ile 1’i karma yöntem ile hazırlanmıştır. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromu yaşama olasılıklarının, belirlenen betimsel değişkenlerle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu değişkenler arasında yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, mesleki deneyim gibi faktörler bulunmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda yaş değişkenine bağlı olarak farklı sonuçlar elde edilmiş; cinsiyet faktöründe kadınların nispeten daha fazla tükenmişlik yaşadığı, eğitim fakültesi mezunlarının daha yüksek düzeyde tükenmişlik hissettiği, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin tecrübesizlikten, mesleğin son dönemlerindeki öğretmenlerin ise bıkkınlık ve yaş faktöründen dolayı daha fazla tükenmişlik yaşadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik sendromu, Öğretmen, Okul yöneticileri, Meta analiz.

&

Abstract: The aim of this research is; to conduct a meta-evaluation of postgraduate theses written between 2000 and 2023 on the burnout syndrome experienced by teachers and school administrators in the school environment in Turkey. In this context, master’s and doctoral theses prepared in our country between 2000 and 2023 were examined by the YÖK document review method. In this study, the document review method, which is a data collection technique for qualitative research, was used. The findings obtained as a result of the research were interpreted using the descriptive analysis method. During the scanned years, 22 master’s and 2 doctoral theses were reached. The studies accessed were written between 2006 and 2022. It was observed that publications increased in 2014 and 2015. 23 of the theses were prepared with quantitative research method and 1 with mixed method. Research shows that the likelihood of teachers and school administrators experiencing burnout syndrome is associated with the determined descriptive variables. These variables include factors such as age, gender, education level and professional experience. As a result of the analysis, different results were obtained depending on the age variable; It has been determined that women experience relatively more burnout in the gender factor, faculty of education graduates feel burnout at a higher level, teachers who have just started their careers experience more burnout due to inexperience, and teachers in the last stages of their profession experience more burnout due to boredom and age factors.

Keywords: Burnout syndrome, Teacher, School administrators, Meta analysis.

Atf/Cite as: İş, E. & Polat, M. (2024). Türkiye’de 2000-2023 yılları arasında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromu ile ilgili lisansüstü tezlere yönelik bir meta-değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(4), 2085-2105. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1422646>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Engin İŞ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, enginis@artuklu.edu.tr, 0000-0003-4304-0662

² Öğretmen, Mehtap POLAT, Milli Eğitim Bakanlığı, mehtap.plt.34@gmail.com, 0009-0000-4547-4507

1. GİRİŞ

İnsanoğlu ilk çağlardan beri bir varoluş çabası içerisinde. Bu çaba hem fiziksel hem ruhsal anlamda düşünülebilir. Zaman içinde, insanlar kendilerini çeşitli şekillerde buldukları ortama ait hissetme duygusunu, bazen farkında olmadan, bazen de büyük bir farkındalıkla aramışlardır. Bu durum, yüzyıllar boyunca yaşanan teknolojik ilerlemelerin etkisiyle dünya genelinde farklı biçimlerde de olsa devam etmiştir. Bu hayatta kalma isteği beraberinde toplumu oluşturmuş ve birey toplum olmadan toplum da sağlıklı bireyler olmadan ayakta kalamaz duruma gelmiştir.

Toplumların gelişmeyi, ilerlemeyi ve yaşamı daha keyifli hale getirmeyi hedeflediği, literatürde sıkça vurgulanan bir konudur. Araştırmalar, insanın gelişimi ve refahının, toplumun genel ilerlemesiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Veenhoven, 2008). Bu nedenle, toplumların hedeflerine ulaşabilmesi için insan kaynaklarına yapılan yatırımın kritik önemi bulunmaktadır (Psacharopoulos & Patrinos, 2004). İnsan kaynaklarına yapılan yatırım, eğitim, sağlık hizmetleri, istihdam ve sosyal güvenlik gibi alanlarda gerçekleştirilen politikaları içermektedir. Bu yatırımların sonucunda insanların yetenekleri artmakta, toplumların bilgi birikimi ve üretkenliği artırılarak toplumsal kalkınma sağlanmaktadır (Barro & Lee, 2013). Dolayısıyla, insan kaynaklarına yapılan yatırım, toplumların isteklerini ve hedeflerini gerçekleştirmede temel bir adımdır. Bu bağlamda, insanın değişimi ve gelişimi, toplumların ilerlemesiyle paralel olarak değerlendirilmektedir.

Günümüz dünyasında bireylerin kendilerini psikolojik anlamda sağlıklı ve güvende hissetmelerin gün geçtikçe zorlaşmaktadır (Karadaş vd., 2023). Zamanla birlikte toplumların daha da birbirine bağlı hale geldiği ve insanların beklentilerinin arttığı konusu, literatürde çeşitli çalışmalara konu olmuştur. Örneğin, globalleşme sürecinde iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler ve küresel ticaretin artması, toplumları daha entegre hale getirmekte ve kültürel etkileşimi artırmaktadır (Castells, 2010). Bu bağlamda, insanlar arasındaki iletişim kolaylaşmakta, bilgi akışı hızlanmakta ve farklı kültürler arasındaki etkileşim artmaktadır. Ancak, bu artan beklenti ve bağlılık durumu, çalışma hayatını olumsuz etkileyebilmektedir. Çalışma hayatında yaşanan bu olumsuz etkiler, iş verimliliğini düşürebilir ve çalışanların mutluluğunu azaltabilir (Ng ve Sorensen, 2008).

Eğitim ve iş dünyasında, çalışanların artan beklentileri ve iş-yaşam dengesi talepleri, işyerlerinde stres doğurabilmekte (Karadaş ve Özgün, 2023) ve algılanan tükenmişlik davranışlarını artırmaktadır (Greenhaus ve Allen, 2011; Zengin vd., 2021). Bu nedenle, günümüzde iş dünyasında insanların artan beklentilerinin ve toplumsal bağlılığın nasıl yönetileceği önemli bir konu haline gelmiştir. İşverenlerin ve yöneticilerin, çalışanların ihtiyaçlarını anlamak ve uygun destek sistemleri sağlamak için çaba göstermeleri gerekmektedir (Kossek ve Lautsch, 2018). Bu şekilde, artan toplumsal bağlılık ve beklentiler, olumlu bir çalışma ortamında yönetilerek iş hayatında olumsuz etkilerin azaltılmasına yardımcı olabilir. Artık hemen hemen her sektör kendi içerisinde çalışanlarını büyük oranda memnun edememektedir. Birçok sebebi olan bu olumsuzluklar beraberinde literatüre yeni kavramlar da getirmektedir. En çok iş hayatında duymaya alışık olduğumuz tükenmişlik sendromu bu kavramlardan sadece biridir. Tükenmişlik sözcüğü 1974'te ilk kez psikiyatrist Herbert Freudenberger tarafından, uyuşturucu bağımlıları için bir klinikte çalışanlar arasında ortaya çıkan bazı sorunları 'mesleki hastalık' olarak adlandırması ve bu adlandırma için yazdığı makale ile olmuştur (Şıklar ve Tunalı, 2012). Günümüzde sıkça karşılaşılan tükenmişlik durumunu, bireyin iç dünyasında ortaya çıkan bir tükenme durumu olarak tanımlayabiliriz; bu durum, genellikle başarısızlık hissi, enerji ve güç kaybı veya tamamlanamayan isteklerin sonucu olarak ortaya çıkar (Maslach, Schaufeli & Leiter, 2001). Tükenmişlik duygusal tükenme, kişisel başarı ve duyarsızlaşma olmak üzere üç şekilde meydana gelmekte ve bu şekiller tükenmişliği yaşayan bireyin yaşamında ortaya çıkan değişimleri ifade eder (Ardıç ve Polatçı, 2008). İş hayatını her açıdan olumsuz etkileyebilecek olan bu sendromun ciddi sonuçları bulunmaktadır. Araştırmalara göre, iş stresi ve tükenmişlik, iş performansını düşürebilir, iş kalitesini olumsuz yönde etkileyebilir ve en önemlisi bireyin ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir (Maslach et al., 2001; Bakker ve Demerouti, 2017).

Bu nedenle, günümüzde hızla artan tükenmişlik vakaları, araştırmacıların ve toplumla ilgili çalışma yapan kişilerin dikkatini bu alana çekmektedir. Tükenmişlik sendromunun etkilerinin azaltılması ve önlenmesi için yapılan araştırmalar ve alınacak tedbirler, iş hayatında daha sağlıklı bir ortamın oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Her sektörde olduğunu söylediğimiz bu sendrom ne yazık ki eğitim camiasını da etkilemektedir. Ülkelerin geleceğinin yapı taşı olan eğitim çok kıymetli ve en ufak bir yanlışlığın sonuçlarının yüzyılları etkileyebilecek olması bu alandaki ilginin de artmasına sebep olmaktadır. Nitelikli bireyler yetiştirme toplumların en mühim problemlerinden biridir. Bu önemli problemlerin çözülebilmesi için okullar çok özel bir yere sahiptir. Eğitimin kendisinden beklenenleri ortaya koyabilmesi okullar vasıtasıyla gerçekleştirilir (Özdemir, 2009) . Yani şunu söylemek yanlış değildir; okul bir ülkenin en önemli yapı taşıdır. Bu önemin korunması ise en temelde öğretmeni korumakla, ona verilen değer kalitesiyle doğru orantılıdır. Çünkü öğretmen iyi ise öğrenciyi, öğrenci iyi ise geleceğimizi etkiler. Öğretmen kendini tamamlanmamış, eksik, rahat hissetmediği sürece verimli bir eğitim öğretim vermesini beklemek doğru olmayacaktır. Öğretmen, okuldaki sistemin temel unsurudur. Ülkelerin büyümesinde, toplumdaki refah seviyesinin artmasında, üstün insan gücünün yetiştirilmesinde, kişilerin toplumsal hayata daha iyi adapte olmasında, toplumun kültür ve geleneklerinin genç nesillere aktarılmasında, öğretmenler çok önemli bir pozisyona gelmektedir.

Türkiye’de okul yöneticisi ve öğretmen olmak maalesef zorlu bir yaşamı da beraberinde getirmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin zor şartlar altında olmalarının sebepleri öğretmenlerin yetiştirilmesindeki kısıtlı imkânlar, atamalarda yaşanan sıkıntılar, toplumdaki öğretmenlik mesleğinin itibarsızlaştırılması, ekonomik açıdan yeterli olmaması, sebepler olarak gösterilebilir. Bununla beraber okul içerisinde karşılaşılan öğrenci disiplin sorunları, velilerin fazla ya da yetersiz ilgileri, ders ortamı için gerekli olan araç ve gereçlerin temininde yaşanan sıkıntılar, kalabalık sınıf mevcutları, öğretmen ve okul yöneticilerini zorlayan bürokratik işler stresi arttırmakta akabinde tükenmişlik yaşatmaktadır (Gündüz, 2006). Tükenmişliğin öğretmenler üzerinde oluşturduğu etkiler şu şekilde sıralanabilir; öğrencilere karşı negatif davranışlar, sınıf içinde yaşanan sıkıntılara karşı hoşgörünün azalması, derse ön hazırlık aşamalarının azalması, okula gitmek için duyulan isteğin azalması, iş yaşamından uzaklaşma isteği ve ruhsal ve fiziksel sağlıkta tahribatların oluşması ile hayat kalitesinde düşmenin yaşanması sayılabilir. Öğretmenlerin tükenmişliği neticesinde meydana gelen bu sorunlar sadece o bireyi ilgilendirmekle kalmayıp, akabinde öğrencilere, veliye, okula, kendi yakın çevresine de sirayet etmektedir (Birkan,2020). Bununla birlikte eğitim öğretim hizmetlerinin kalitesinde belirgin bozulmalar meydana gelmektedir (Çelebi, 2013). Öğretmen sadece kendi yaşadığı sıkıntılarının sonuçlarından kendi etkilenmemektedir. Aynı zamanda öğrenci, veli ve yakın çevresi de etkilenmektedir. Okullar nasıl bir ülkenin temel yapı taşıysa okulların temel yapı taşı da öğretmenlerdir. O nedenle yaşadıkları sıkıntılar daha çok bilinmeli ve araştırılmalıdır.

Benzer durumlar okul yöneticileri için de yaşanmaktadır. Yöneticiler hem eğitim sistemiyle ilgili sorunları hem de öğretmen ve velilerle ilgili sorunları çözmekle yükümlüdürler. Bu da yöneticilerin daha fazla çalışmalarına, daha çok sorumluluk almalarına sebep olmaktadır. Bu sebeplerden ötürü, okul yöneticileri duygusal tükenmişliği fazlaca yaşamakta, kendilerini yıpranmış ve duygusal açıdan yorgun hissetmektedirler (Gündüz, 2006).

Öğretmenlerde tükenmişliğe etki eden sebepleri önceden belirlemek ve bununla ilgili tedbir almak eğitim öğretim ortamının niteliğinin ve niceliğinin artmasını sağlayacaktır (Alkan,2014). Günümüzün stresli ve tempolu çalışma hayatında tükenmişlik; her çalışma ortamında herkesin başına gelebilecek bir olgudur. Dolayısıyla bu olgudan kaçmaktan ziyade, yaşanması muhtemel tükenmişliği engelleyerek etkisini en aza indirmek ve çözüm önerilerine bakmak doğru bir yaklaşım olacaktır. Yöneticiler ile çalışanların konuya yaklaşımları, bilgi ve tecrübeleri bu tehlikenin yaşanmamasında etkili olacaktır. Tükenmişliğin

erken farkına varılıp negatif etkilerini önleme metotlarının bilinmesi problemin çözülmesinde elde edilecek etkiyi arttıracaktır (Birkan, 2020; Kaynarıpınar, 2022). Alkan (2014) ve Kaynarıpınar'ın (2022) da ifade ettikleri gibi görmezden gelinemeyecek olan tükenmişlik sendromuyla ilgili gerekli çalışmaların yapılması çok önemlidir. Çünkü eğitim kurumlarının, temel yapı taşı dediğimiz öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin bu alanda yapılmış tezlere tek bir çalışmada ulaşabilmesi önem arz etmektedir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde aynı işi yapan bireylerin yaşadıkları ortak problemlerle ilgili bilgi edinmesi farkındalığı arttıracaktır. Bu farkındalık eğitim kurumlarında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bu sendromla nasıl başa çıkabileceğine katkı sağlayacaktır. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin, yoğun iş temposu sebebiyle bu sendrom ile ilgili yapılan çalışmaların hepsine ulaşması ve incelemesi zor olabileceğinden doküman inceleme yöntemi ile hazırlanmış bir çalışmanın yapılması gerekli görülmüştür.

Konunun önemini ne derece anlaşıldığını görmek için günümüze kadar yapılmış çalışmaların genel bir analizinin yapılması gerekmektedir. Bu çalışma da eğitim ortamında öğretmen ve yöneticilerin yaşadıkları tükenmişlik sendromunu konu edinmiştir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin yaşadıkları tükenmişlik sendromuyla ilgili 2000-2023 yılları arasındaki tezler üzerine yapılmış bir meta analizi çalışmasıdır. Bu bağlamda 22 yüksek lisans tezi 2 doktora tezi üzerine doküman incelemesi yapılmıştır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de 2000-2023 yılları arasında öğretmen ve okul yöneticilerinin yaşadıkları tükenmişlik sendromu ile ilgili yazılmış olan lisansüstü tezlere bir meta-değerlendirme yapmaktır.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

2000-2023 yılları arasında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromu alanında yapılmış lisansüstü tezlerde;

1. Yıllara ilişkin dağılımları nasıldır?
2. Araştırma türlerine göre dağılımları nasıldır?
3. Örneklem/çalışma birimi nitelikleri nasıldır?
4. Veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?
5. Tezlerde hangi sonuçlara ulaşılmıştır?
6. Öğretmen ve yöneticilerin tükenmişlik düzeyi nasıldır?

1.2. Araştırmanın önemi

Bu araştırma, tükenmişlik sendromu yaşadığını düşünen ya da bu konu hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyen eğitimcilere ışık tutmaktadır. Tükenmişlik sendromu ile ilgili yazılmış bütün tezlerin incelemesi vakit açısından zor olacağından, bu doküman inceleme çalışması kişilere kolaylık sağlayacaktır. Tükenmişlik sendromu ile ilgili yazılmış lisansüstü eğitim tezleri incelendiği bu araştırma ile konunun yaygınlığı, önemi ve derinliğe yönelik bilgiler verilebileceği, genel bir görünümünün ortaya konulabileceği, çalışmaların son hali ve durumu hakkında kapsamlı, güncel bilgilere ulaşılabileceği beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırmanın amacı; Türkiye'de öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul ortamında yaşadıkları tükenmişlik sendromu üzerine 2000-2023 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezlerin meta-değerlendirmesini yapmaktır. Meta-değerlendirme, yapılan bir değerlendirmenin ardından o değerlendirmenin yeniden değerlendirilmesidir (Scriven, 1991). Bu çalışmada değerlendirilecek olan çalışmalar için, geçmişe dönük olarak, düzey belirleyici bir meta-değerlendirme yapılmıştır. Düzey

belirleyici meta-değerlendirmeler, tamamlanmış bir çalışmanın değerlendirilmesinin ardından paydaşlara çalışmanın güçlü ve zayıf yönlerini gösteren, değerini belirleyen bir değerlendirme sürecidir (Stufflebeam & Shinkfielt, 2001).

2.2. Veri toplama araçları ve analizi

Bu çalışmada nitel araştırmalara ilişkin, veri toplama tekniği olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma “öğretmen ve okul yöneticileri tükenmişlikleri” anahtar kelimesiyle Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ilgili lisansüstü tezler taranarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezi Veri Tabanında erişime açık olan 24 adet lisansüstü tez içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Betimsel analiz yöntemi; belirli bir hususta ya da konuda birbirinden bağımsız olarak meydana gelen nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenerek düzenlenmesi anlamına gelir (Ültay, E. , Akyurt, H. & Ültay, N. 2021; Patton, 2014).

2.3. Araştırmanın evreni ve örnekleme/Araştırmanın çalışma grubu

Bu araştırmanın evrenini; Türkiye’deki öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul ortamında yaşadıkları tükenmişlik sendromu üzerine 2000-2023 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Alanyazın çalışmaları ‘öğretmen ve okul yöneticileri tükenmişlikleri’ anahtar kelimeleriyle Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ilgili lisansüstü tezler taranarak gerçekleştirilmiştir. İncelenen tezlerin 2’si doktora tezi 22’si yüksek lisans tezidir.

2.4. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden birisi olan doküman analizi kullanılmıştır. Bu sebepten ötürü Etik Kurul onayı alınmamıştır.

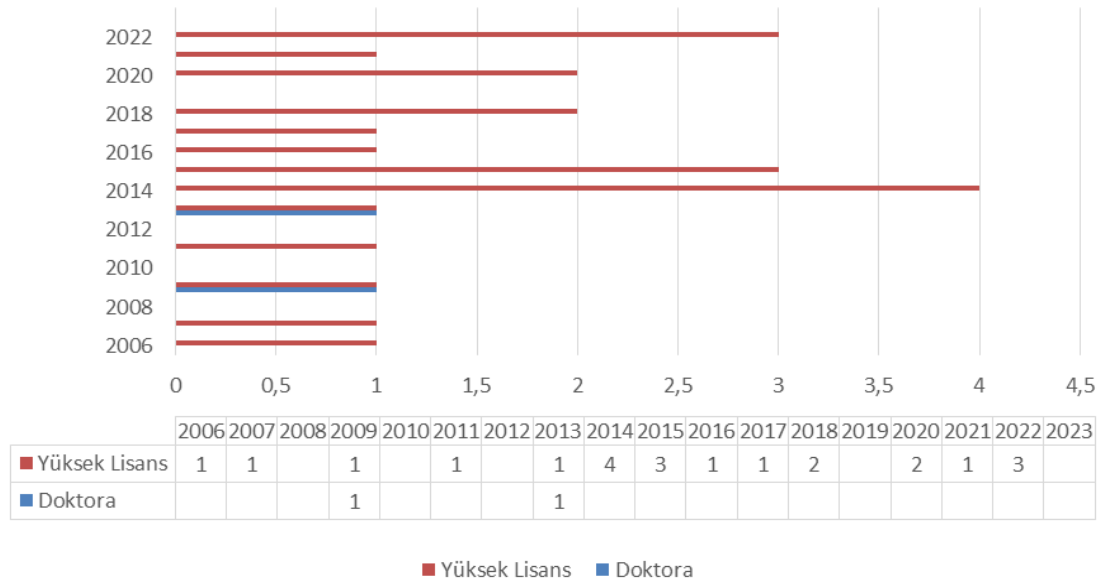
3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromu ile ilgili 2000 ile 2023 yılları arasında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerin yıllara göre dağılımı sırasıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Yıllara göre dağılımına baktığımız takdirde 2006 yılına kadar konuyla ilgili doğrudan yazılmış bir çalışma görülmemiştir. 2006 yılından sonra bu alandaki çalışmaların arttığı ve çeşitlendiği gözlenmiştir. Çalışmaların ağırlıklı konu seçimlerine bakıldığında okul yöneticilerinin liderlik stilleri; okul öncesi öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin, branş öğretmenlerinin sıkıntıları ve çeşitli okul türlerinin öğretmenler üzerindeki etkileri vb. başlıklar görülmektedir. Çalışmaların çoğu saha çalışması olup birçok öğretmen ve yöneticinin katılımları sayesinde önemli verilerin ortaya konulduğu tespit edilmiştir. Araştırma yöntemine göre daha çok nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmanın betimsel analizi ve örneklem içerikleri de tablo ve şekil şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.

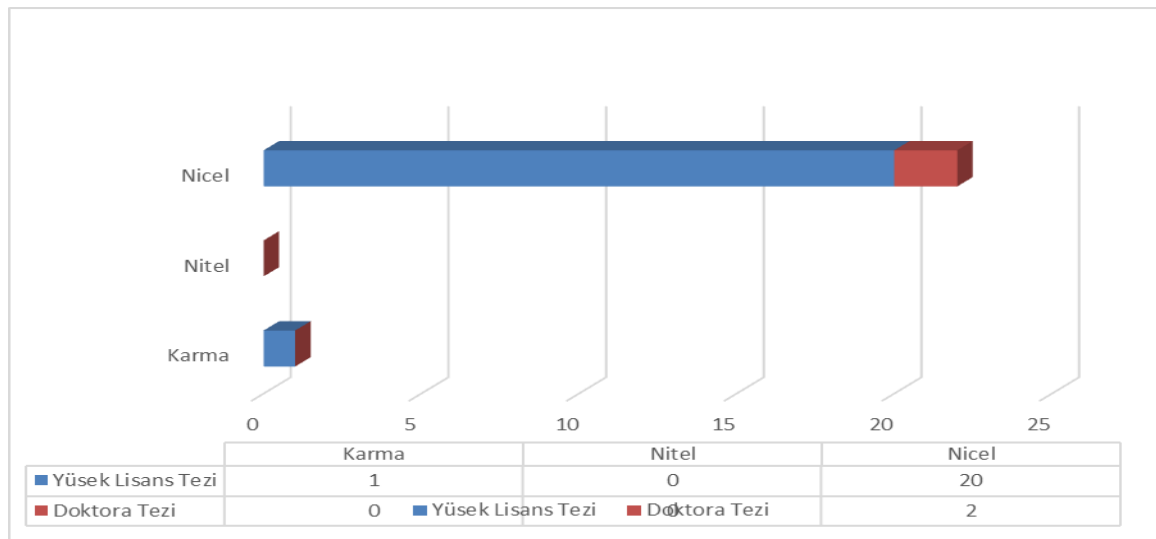
Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Dağılımı

Çalışma Türü	Frekans	%
Yüksek Lisans Tezi	22	91,67
Doktora Tezi	2	8,33
Toplam	24	100

Şekil 1. Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerin Yıllara İlişkin Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde tükenmişlik sendromuyla ilgili yazılmış ilk tezin 2006 yılında yapıldığı ve bir yüksek lisans tezi olduğu tespit edilmiştir. 2008, 2010, 2012, 2019 yıllarında herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. En fazla çalışma 2014 yılına aittir. 2009 ve 2013 yıllarında yazılmış 2 adet doktora tezi çalışması tespit edilmiştir.

Şekil 2. Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerin Araştırma Yöntemine İlişkin Dağılımları

Şekil 2'de görüldüğü üzere en çok tercih edilen araştırma yöntemi nicel yöntemdir. Yüksek lisans tezi; nicel yöntemle 20 kez, karma (nitel-nicel) yöntemle 1 kez tercih edilmiştir. İncelenen doktora tezlerin tümü nicel yöntemle yapılmıştır.

Araştırmada meta analizi yapılan 24 çalışmaya ilişkin veriler frekans ve yüzde değerleri ile birlikte tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Betimsel Analiz Dağılımları

Değişken	Çeşitler	Frekans	%
Tür	Yüksek Lisans Tezi	22	91,67
	Doktora Tezi	2	8,33
Örneklem İçeriği	Öğretmen	6921	96,55
	Yönetici	247	3,45
Örneklemdeki çalışanların istihdam durumu	Kamu	18	75,00
	Özel	6	25,00
Kullanılan ölçek	Maslach Tükenmişlik Envanteri	15	39,47
	Kişisel Bilgi Formu	7	18,42
	Örgütsel Ayrımcılık Ölçeği	1	2,63
Kullanılan ölçek	Demografik Bilgi Formu	2	5,26
	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	1	2,63
Kullanılan ölçek	Piers Herrisen Tükenmişlik Ölçeği	1	2,63
	Öğretmenlerin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği	1	2,63
Kullanılan ölçek	Çok Faktörlü Liderlik Ölçeği	1	2,63
	Tükenmişlik Ölçekleri	1	2,63
Kullanılan ölçek	Olumsuz Davranışlar Ölçeği	1	2,63
	Liderlik Tarzları Ölçeği	1	2,63
Kullanılan ölçek	Öğretmenlerin Kimlik Algıları Ölçeği	1	2,63
	Almost Perfectionism Scale (APS) Mükemmeliyetçilik Ölçeği	1	2,63
Kullanılan ölçek	İş Yaşam Dengesi Ölçeği	1	2,63
	Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	1	2,63

Tablo 2. Devamı*Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Betimsel Analiz Dağılımları*

	Öğretmenlerin BİT Tutumları Ölçeği	1	2,63
	Bilişsel Çarpıtma Ölçeği	1	2,63
Coğrafi Bölgeler	Akdeniz	2	8,33
	Ege	3	12,50
	Marmara	11	45,83
	Karadeniz	1	4,17
	İç Anadolu	2	8,33
	Doğu Anadolu	2	8,33
	Güneydoğu Anadolu	3	12,50

Tablo 2’de görüldüğü üzere türe göre 22 yüksek lisans tezi 2 doktora tezi mevcuttur. Örneklem sayısının 6921’i (%96,55) öğretmenlerden, 247’si (%3,45) yöneticilerden oluşmaktadır. Örneklem çalışanlarının istihdam durumuna bakıldığında 18’i (%75) kamu, 6’sı (%25) özel sektördür. En çok kullanılan ölçek 15 (%39,47) ile Maslach Tükenmişlik Envanteri olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların en çok yoğunlaştığı bölge 11 (%45,83) ile Marmara bölgesidir.

Tablo 3.*Meta Analize Dâhil Edilen Çalışmaların Örneklem/Çalışma Grubu İçeriklerinin Toplam Sayılarına Göre Dağılımı*

	Tür	Sayı	Yüzde
Örneklemin içeriği	Öğretmen	6921	96,55
	Yönetici	247	3,45
	Toplam	7168	100
Örneklemdaki Çalışanların İstihdam Durumu	Kamu	6847	95,22
	Özel	321	4,48
Toplam		7168	100

Tablo 3’e göre 24 lisansüstü çalışmanın oluşturduğu toplam örneklem sayısı 7168’dir. Bu örneklem sayısının 6921’i (%96,55) öğretmenlerden, 247’si (%3,45) yöneticilerden oluşmaktadır. İstihdam durumuna göre toplam örneklem sayıları incelendiğinde, örneklemdaki kişilerin 6847’si (%95,52) kamuda, 321’i (% 4,48) özel sektörde görev yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 4.

Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Çalışma Gruplarının Okul Türlerine Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	Tezi	Tezi	
Okul Öncesi	3	-	3
İlkokul	14	1	15
Ortaokul	15	-	15
Lise	8	-	8
Meslek Lisesi	2	-	2
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon	1	1	2

Tablo 4’e göre çalışmalar en çok ilkökuller ve ortaokullarda yapılmıştır (f=15). Ardından ise lise öğretmenleri (f=8) en çok örneklem olarak seçilen okul türleridir.

Tablo 5.

Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Sendromu İle İlgili Yazılmış Tezlerin Sonuçları

Araştırma	Türü	Yöntem	Sonuç
Gündüz (2006)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	YİBO’da Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri, hâlihazırda olan tükenmişliğin yatılı okul öğretmenlerinde daha da arttığını ortaya koymuştur.
Özyurt (2007)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğretmenlerin, okul müdürlerini öğretimsel liderlik olarak algılama düzeyleri, duygusal tükenme ve kişisel başarı alt boyutlarında öğretmenlerin tükenmişliklerini etkilemekte, duyarsızlaşma alt boyutunda etkilemediği belirtilmiştir.
Özdemir (2009)	Doktora Tezi	Nicel	Sınıf içinde kabul görmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığı çoğaldıkça, öğretmenlerde görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlığın bir miktar arttığı belirtilmiştir.
Kuvan (2009)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Tükenmişlik Düzeyleri, birden fazla faktörün etkili olduğu belirtilmiştir.
Çelik (2011)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	İlköğretimde görevli öğretmenlerin tükenmişlik sendromuna ilişkin verilere dayanarak duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında orta, kişisel başarı boyutunda ise yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıkları sonucu tespit edilmiştir.
Çelebi (2013)	Doktora Tezi	Nicel	Öğretmenlerin duygusal tükenme puan ortalamalarının orta, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık puan ortalamalarının ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
Sönmez (2013)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Benlik saygısı ile duygusal tükenme arasında negatif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, öğretmenlerin benlik saygılarının yüksek olması duygusal tükenmeyi azaltmaktadır. Duygusal tükenme düzeyi arttıkça benlik saygısında azalma olduğu dikkat çekmiştir.

Tablo 5'in Devamı

Yıldırım (2014)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Araştırma evrenine alınan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin orta seviyede olduğu, işten ayrılma isteklerinin ise düşük seviyede olduğunu ortaya koymuştur.
Ergüner (2014)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Yıldırım ve tükenmişlik meslek liseleri özelinde eğitim camiası için önemli bir sorun olarak (özellikle kültür dersi öğretmenleri açısından) karşımıza çıktığına dikkat çekmiştir.
Alkan (2014)	Yüksek Lisans Tezi	Karma	Ortaokul Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyi ve Nedenleri, Öğretmenlerin çalıştıkları ortamların tükenmişlik düzeyi üzerinde oldukça etkili olduğu tespit edilmiştir.
Aydoğdu (2014)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Beden eğitimi öğretmenlerinin yönetici liderlik stili arttıkça tükenmişliklerinin azaldığı belirtilmiştir.
Gürgöze (2015)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğrencilerin akademik başarı kaygılarının olmaması öğretmenlerin yıpranmasına daha çok yol açtığı belirtilmiştir
Çelik (2015)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğretmenlerin Mesleki Profesyonelliği İle Tükenmişlikleri Arasındaki İlişki, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma durumlarında orta ve yüksek seviyede tükenmişlik algılarının meydana geldiği görülmektedir. Ancak genel itibari ile bakıldığında alandaki araştırma sonuçları öğretmenlerin tükenmişlik seviyelerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
Akgöl (2015)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Okul müdürlerinin liderlik özelliklerinin öğretmenler tarafından algılanmasının orta düzeyde olduğunu tespit edilmiştir. Yani okul müdürlerinin liderlik özelliklerinin geliştirilmesinin gerekli olduğunu ortaya koymuştur.
Işık (2016)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Sonuçlara bakıldığında sınıf öğretmenleri yüksek seviyede duygusal tükenme sorunu ile karşılaşmakta. Duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalma alt kademelerinde ise sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik sendromunun kritik seviyede olmadığı tespit edilmiştir.
Aşık (2017)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Sonuçlara göre ortaokul öğretmenleri yüksek seviyede duygusal tükenme yaşamaktadır. Duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalma alt kademelerinde ise ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik seviyelerinin kritik seviyede olmadığı belirtilmiştir.
Çelebi (2018)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğretmenlerin Kimlik ve Tükenmişlik Algıları Arasındaki İlişki, araştırma sonucunda öğretmenlerin kimlik algılarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 5’in Devamı

Gözoğlu (2018)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Dönüştürücü liderlik özelliklerine uyan müdürlerin, öğretmenlere duygusal tükenme ve duyarsızlaşmada en aza indirdiği görülmüştür. Bununla birlikte, liderlik davranışları sergilemeyen okul müdürlerinin, öğretmenlerin duygusal tükenme ve duyarsızlaşmaları arttırdığı tespit edilmiştir.
Birkan (2020)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Araştırmada öğretmenlerin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma seviyeleri ile kişisel başarılarına yönelik düşünceleri arasında ters yönlü bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir.
Sancar (20209)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğretmenlerin Tükenmişlik ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki, öğretmenlerin tükenmişlikleri ile mükemmeliyetçi düzenleri ters yönlü hareket ettiği tespit edilmiştir
Yıldız (2021)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğretmenlerde Tükenmişlik Düzeyi İle İş Yeri Arkadaşlığı İlişkisi, Öğretmenlerin iş yeri arkadaşlığı algı düzeylerinde artış tükenmişlik düzeylerinde düşüş sağlamakta, iş yeri arkadaşlığı algı düzeylerindeki düşüş ise tükenmişlik düzeylerinde artışa yol açtığı ortaya koyulmuştur.
Duras (2022)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Öğretmenlerde Bilişsel Çarpıtmalar ve Tükenmişlik Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, bilişsel çarpıtmaların alt seviyeleri ile tükenmişliğin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt seviyeleri arasında olumlu, kişisel başarı alt boyutu arasında ise olumsuz yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.
Kaynarpinar (2022)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Özel Eğitim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Sivas İli Örneği), etkili faktöre göre sonuçların değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir.
Öztürk (2022)	Yüksek Lisans Tezi	Nicel	Araştırma sonucuna göre okul öncesi öğretmenlerinin dijitalleşmeye karşı tavırları ile BİT kaygıları arasında olumsuz yönde bir ilişki söz konusu olduğuna dikkat çekmiştir.

Çalışmaya dâhil edilen 24 lisansüstü tezin başlıkları ve sonuçları tablo 5’te verilmiştir. Tezlerin yoğun olarak yazıldığı yıllar 2014 ve 2015 yıllarıdır. Sadece bir tez karma yöntemle yazılmış diğerleri nicel yöntem kullanmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada 2000-2023 yılları arasında öğretmen ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromları üzerine yazılmış olan lisansüstü tezler bir meta değerlendirme yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırma sonucunda elde edilen bulgular birlikte değerlendirilerek genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada 24 lisansüstü tez üzerine inceleme yapılmıştır. Bu tezlerin 22’si yüksek lisans 2’si doktora tezidir. Araştırma kapsamına alınan tezler öncelikle betimsel özellikleri bakımından incelenmiştir. Bu konuda yapılmış doktora tezlerinin sayısı yeterli olmadığı söylenebilir. Öğretmen ve okul yöneticilerin tükenmişlik sendromları üzerine yazılmış olan lisansüstü tezlerin 2014 ve 2015 (f=7) yıllarında artış gösterdiği görülmüştür. Tezlerde nicel yöntem daha çok tercih edilmiştir. Dünyada yapılan araştırmalarda yöntem olarak nitel veya karma yöntemleri daha fazla kullanılmasına karşın

ülkemizde ise nicel yöntemler kullanılmaktadır (Aydın vd.,2010; Aydın ve Uysal,2011; İsaogulları, 2016). Türkiye'de yapılan araştırmalarda, bilimdeki yöntemsel değişim ve gelişim, yurt dışında gerçekleştirilen çalışmalarla paralel olarak ilerleme göstermemektedir (Özdemir & Altun, 2018). Türkiye'deki araştırmaların bilimdeki metodolojik yeniliklere ve ilerlemelere diğer ülkelerdeki araştırmalara göre daha yavaş bir şekilde adapte olduğunu ifade edilebilir. Araştırmada incelenen tezlerin çoğunun görüş veya algı belirlemeye yönelik olarak yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durumu özellikle lisansüstü eğitim esnasında bu yöntem üzerinde çok durulmasından ve kullanılan veri toplama aracından kaynaklandığı ifade edilebilir.

Araştırmacıların en çok tercih ettiği ölçek ise Maslach Tükenmişlik Envanteri'dir (f=15) (Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001). Tezlerin yoğun olarak araştırma yaptığı okullar ise ilkokul ve ortaokul kademe öğretmenleri ve yöneticileri olduğu görülmüştür. Tezlerin çalışma alanlarına bakıldığında %95 oranında kamuda çalışan öğretmen ve yöneticiler ile inceleme yapıldığı tespit edilmiştir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerde yaş, cinsiyet, branş, mesleki kıdem değişkenlerinin sonuca etkisi olduğu görülmüştür (Birkan,2020). Araştırmalara bakıldığında genellikle öğretmenlerin tükenmişlik sendromuyla ilgili durumları yaş değişkenine göre kıyaslandığında kişisel başarıları istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermiştir. Fakat öğretmenlerin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma ile ilgili algılarının istatistiki olarak anlamlı bir farklılığı görülmemiştir (Çelik,2015). Araştırmalarda çoğunlukla yaş ilerledikçe sorunlar karşısında verilen tepkiler tecrübeyle birlikte daha sağlıklı ve kişinin kendini psikolojik açıdan koruduğu şeklinde gözlenmiştir. 21-30 yaş aralığındaki genç statüsündeki öğretmenler meslekteki ilk yılları ve nispeten daha az tecrübeli sayılabileceklerinden dolayı kendilerini tükenmiş, mesleklerine dair gelecek kaygısı yaşadıkları belirlenmiştir. 21-30 yaş aralığında olan okul yöneticilerinin 31 yaş ve üzeri olan yöneticilere kıyasla daha fazla tükenmişlik sendromu yaşadıkları tespit edilmiştir (Gündüz, 2006). Kişisel başarı alt boyutunda; 51 yaş ve üstündeki öğretmenlerin diğer gruplara göre kişisel başarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara dayanarak, deneyim ve görev yılı arttıkça kişisel başarının arttığı söylenebilir (Özyurt, 2007). 32-35 yaş arasında olan öğretmenlerin tükenmişlikleri 24-27 yaş arasında olan öğretmenlerin tükenmişliklerinden daha az çıkmıştır. Şunu söylemek gerekirse öğretmenlerin yaşları ile tükenmişlikleri arasında ters orantı vardır. Bu durumun sebebi mesleklerde yaşları küçük olan kişilerin pek çok özelliğe sahip olması ancak tecrübe ile elde edilen başa çıkma yollarının, hislerinin ve iç donanımının eksik olmalarından kaynaklanıyor olabilir (Kuvan, 2009). Bu nedenle zamanla kazanılan tecrübe bu noktada etkili olmaktadır. Yaşı küçük olan diğer bir ifadeyle genç öğretmenlerde işe başladıktan sonra mesleki başarılarında karşılaştıkları olumsuzluklar, kendi eğitim hayatlarındaki beklentileriyle çalışma hayatında karşılaştıkları şartların benzerlik göstermemesi bu yıllarda kişisel başarısızlık açısından tükenmişliği tetikleyebilir (Çelebi,2013). Meslek hayatının ortalarında olan öğretmenlerin sınıflarında, yaşanması istenmeyen öğrenci davranışları; meslek hayatının başında olan ve meslek hayatının sonlarına yaklaşmış emekliliğe gün sayan öğretmenlerin sınıflarına göre daha az görülmektedir (Özdemir,2009). Bu sonuca göre şunu söylemek mümkün: Mesleğe yeni başlamış öğretmenler tecrübesizlikten dolayı tükenmişlik yaşamakta, meslek hayatlarının son dönemlerine yaklaşmış öğretmenler de bıkkınlık ve fiziksel yetersizlikleri sebebiyle sınıflarında istenmeyen davranışlar görüldüğünden tükenmişlik yaşamaktadır. Ancak başka çalışmalara bakıldığında hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin tükenmişlik sendromu düzeylerinde azalma görülürken kişisel başarılarında artış olduğunu belirten birçok araştırma bulgusu vardır (Byrne, 1994; Gold, 1985; Sancar,2020). Fakat bazı araştırmalar da gösteriyor ki yaşın ilerlemesi her zaman olumlu değildir. Örneğin 21-30 yaş aralığında olan öğretmenler ile 31-40 yaş aralığında olan öğretmenlerin 41-50 yaşında olan öğretmenlere kıyasla daha az duygusal tükenme yaşadığı görülmektedir (Aşık, 2017). Bu durumun muhtemel sebebi; öğretmenlerin mesleklerini icra ederken daha hevesli olması, yaşı nispeten ileri öğretmenlerin ise genç öğretmenlere kıyasla daha çabuk yorulması, vücut dirençlerinin azalması, performans icra etmede güçlük yaşaması ve uzun süren çalışma koşullarından dolayı duyarsızlaşmaya başlamaları ve bir an önce emekli hayatına geçerek rahat etmeyi istemeleri olabilir.

Tüm çalışmalara bakıldığında genel itibari ile cinsiyet faktörü değişkeninde önemli bir fark yoktur. Çalışma hayatında yaşanan kadın istihdamının artması ve koşulların hemen hemen eşitlenmesi bu farkın az olmasına sebep olmaktadır. Öğretmenlerin duyarsızlaşma, duygusal tükenme ve kişisel başarısızlık alanlarında cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Bu sonuçlar; Çavuşoğlu (2005), Karacan (2012), Kaynarçınar (2022), Şahin (2007) ve yurt dışında yapılan çalışmalardan Hock (1988)’un ve Maslach, Schaufeli ve Leiter (2001)’in sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Dolayısıyla erkek ve kadın öğretmenlerin tükenmişlik sendromunu benzer şartlarda yaşadıkları ve tükenmişlik sendromu ile baş etme yöntemlerinde benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür (Özdemir,2009).

Bu sonuçlara bakıldığında, tükenmişlik sendromu için öğretmenlik mesleğinde cinsiyet faktörünün bir önem taşımadığı, mesleki rollerin cinsiyete göre değişmediği sonucu çıkarılabilir (Çelebi, 2013). Nispeten az da olsa anlamlı bir fark olduğunu ve daha fazla incelenmesi gerektiğini söyleyen çalışmalar da vardır. Çelebi (2013) ve Gündüz’ün (2006) çalışmalarına göre okul yöneticilerinin cinsiyet değişkenine bağlı tükenmişlik alt boyutlarındaki ortalama puanları incelendiğinde kadın yöneticilerin erkek yöneticilere göre daha fazla tükenmişlik yaşadıkları tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmenlik mesleğinde kadın erkek öğretmenlerin tükenmişlik seviyeleri anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

Branş faktörüne mezun olunan fakülte açısından bakıldığında; eğitim fakültesi mezunlarının diğer fakülte mezunlarına kıyasla duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında daha fazla tükenmişlik yaşadıkları saptanmıştır; aynı zamanda, bireysel olarak kendilerini daha başarısız bulduklarını ifade etmektedirler (Gündüz, 2004). Bu durumun sebebi diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin hem bu işi geçici görmeleri hem de kurum içinden ve toplumdan gelen eleştirilere karşı çatışmak istememelerinden kaynaklanıyor olabilir. Okul öncesi öğretmenleri ile ilgili çok fazla çalışmanın olmadığı görülmekle birlikte; anaokulu öğretmenleri küçük yaş grupları ile çalıştıkları için duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma yaşama oranları yüksek çıkmaktadır (Sucuoğlu ve Kuloğlu 1996).

Sınıf ve branş öğretmenlerinin tükenmişlik sendromu seviyeleri incelendiğinde kişisel başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Branş öğretmenlerinin kişisel başarı puan ortalamaları sınıf öğretmenlerine kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Kişisel başarı duygusu branş öğretmenlerinde daha az, duyarsızlaşma ise sınıf öğretmenlerinde daha düşük olduğu söylenebilir (Çelik,2011). Alkan’ın(2014) araştırmasında ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin çalıştıkları ortamda mutlu olma durumlarına göre duyarsızlaşma, düşük kişisel başarı puan ortalamaları ve duygusal tükenmişliklerine göre; çalıştıkları ortamdan memnun olmayanların duygusal tükenmişlik düzeyleri memnun olanlara kıyasla oldukça yüksek çıkmıştır. Kuvan’ın(2009), bilişim teknolojileri öğretmenleri ile ilgili çalışmasında, öğretmenler en çok görev tanımlarının belirsiz olmasından, materyal eksikliğinden ve teknolojinin yeterince okullarda takip edilememesinden kaynaklı sorunlardan dolayı tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Aydoğdu’nun araştırmasına göre beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri genel itibari ile orta seviyede çıkmıştır (Aydoğdu, 2014).

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin tükenmişlik sendromu ile ilgili algıları arasındaki dikkate değer farkın “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” düzeylerinde meydana geldiği tespit edilmiştir. “Duyarsızlaşma” düzeyinde okul yöneticisi ve öğretmenlerin genel ortalama puanlarına bakıldığında yöneticilerin aleyhine bir sonuç bulunmuştur. “Kişisel başarı” düzeyinde ise öğretmenlerin okul yöneticilerine kıyasla daha fazla tükenmişlik sendromuna maruz kaldıkları tespit edilmiştir. “Duygusal tükenme” düzeyinde öğretmen ve okul yöneticilerinin tükenmişliklerine dair algıları arasında dikkate değer bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlara bakıldığında yöneticileri, uzun çalışma saatleri ve iş yoğunluğu yıpratmaktadır. Bununla birlikte işlerine karşı duyarlılıkları azalmaktadır. Yöneticilerin başarılarının başarı belgeleri, terfi güncellemesi, maaş iyileştirmesi gibi motive edici ödüllerin verilmesi ile giderilebilir(Gündüz,2006). Bunların yanı sıra okul yöneticilerinin tükenmişlik hakkında daha çok bilinçlendirilmesi için hizmet içi eğitim ve seminer programları düzenlenebilir. Kişisel başarı boyutu

öğretmenlerin aleyhine çıktığı görülmektedir. Bu durumda yöneticiler tarafından öğretmenlere verilen motivasyon ve takdir etme durumunun eksikliğinden söz etmek mümkündür. Öğretmenlerin takdir görme motivasyon eksikliği beraberinde kişisel başarı tükenmişliğini getirmektedir.

Yöneticilerin sergiledikleri liderlik özellikleri öğretmenlerin tükenmişliklerini yüksek oranda etkilemektedir. Okul müdürlerinin liderlik özelliklerinin orta düzeyde olmasının tükenmişliği orta düzeyde etkilediği tespit edilmiştir. Dönüştürücü liderlik niteliklerine sahip okul müdürlerinin göstermiş olduğu liderlik özelliklerindeki ilerlemeler, öğretmenlerin tükenmişlik düzeyinin düşmesine katkı sağlamaktadır. Bunun birlikte liderlik davranışı sergilemeyen okul müdürlerinin, öğretmenlerin duygusal tükenmelerinde ve duyarsızlaşmalarında artışa sebep olduğu görülmüştür (Akgöl,2015; Gözoğlu, 2018). Karşısında dönüştürücü bir lider gören öğretmenlerin yapılan incelemelerde olumlu cevaplar verdiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin yöneticilerinden daha fazla liderlik anlamında destek bekledikleri ifade edilebilir.

Sonuç olarak bu araştırmada; bu konu ile ilgili yeterli çalışma olmamasına rağmen öğretmen ve okul yöneticilerinin tükenmişlik sendromuna ciddi oranda maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerde tükenmişlik sendromu daha çok ilkökul düzeyinde kendini göstermektedir. Çalışmaların bu kademe yoğunlaşması da bu durumun sonuçlarındandır. Öğretmenler için genel olarak; okul araç gereç temininde yaşanan sıkıntılar, öğrenci disiplin sorunları, kalabalık sınıf mevcutları, bürokratik işlerin zaman zaman yoğunlaşması ve mesleğin toplum nazarında itibarsızlaştırılması tükenmişlik sendromunu arttırmaktadır. Okul yöneticileri açısından bakıldığında; zamanla eğitimcilerden uzak kalmak ve akabinde gelen terfi eksikliği, maaş sıkıntısı, takdir görememe gibi durumlar tükenmişlik sendromunu tetiklemektedir. Kadın ve erkek öğretmenler arasında tükenmişlik sendromu düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Kaynarınar, 2022; Özdemir,2009). Fakat bazı çalışmalarda, kadın okul yöneticilerinin erkek okul yöneticilerine göre nispeten daha fazla tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir (Çelebi, 2013). Yaşa bağlı olarak iki farklı durum söz konusudur; yaş arttıkça tükenmişlik aynı oranda artmakta (Aşık, 2017) fakat aksini yaşayan kişilerde yaş arttıkça tecrübe devreye girmektedir (Gündüz, 2006). Tükenmişlik sendromunun öğretmen ve yöneticilerin mesleki ve kişisel hayatları üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında, ülkemizde dikkate alınması gereken bir konu olduğu söylenebilir. Bu sebeple çalışmada ulaşılan sonuçlara bağlı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

1. İncelenen 24 lisansüstü tezin 23 'ü nicel yöntemle sadece 1'i karma yöntemle hazırlanmıştır. Bu alanda nitel ve karma araştırma yöntemiyle hazırlanmış çalışmaların eksikliği göze çarpmakta ve ihtiyaç olduğu görülmektedir.
2. Çalışmaların örneklem ve evreninde görüldüğü üzere öğretmenler ile yapılan çalışmalar okul yöneticilerine oranla daha yüksektir. Bu konuda okul yöneticileri ile ilgili çalışmaların eksikliği göze çarpmaktadır.
3. Ağırlık olarak daha çok ilkökul ve ortaokul öğretmen ve yöneticileri ile çalışmaların olduğu görülmektedir. Okul öncesi, lise ve üniversite kademelerinde de çalışmaların artması gerektiği tespit edilmiştir.
4. Tezlerin genelinin vardığı sonuçlara bakıldığında, anlaşılan o ki ülkemizde meslek eğitiminin içerisinde bireylerin psikolojik desteğe ihtiyacı göz ardı edilmektedir. Bu konuda öğretmen ve okul yöneticilerine hizmet içi eğitimler verilmelidir. Bu konuda bilinçli öğretmen ve yöneticilerin var olması, sadece kişilerin kendileri için değil, eğitimin kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır.
5. Araştırmaya dâhil edilen tezlerin örneklem/çalışma grubu içeriklerinin toplam sayılarına göre dağılımında ağırlık olarak daha çok resmi kurumlarda ki çalışmaların olduğu görülmektedir. Özel kurumlardaki araştırma eksikliği alandaki çalışmaların daha geniş örneklemlemlerle genişletilmesi gerekliliğini göstermektedir.

6. Lisansüstü çalışmaların dağılımına bakıldığında daha çok yüksek lisans tezi yapıldığı fakat doktora tez çalışmaların çok az olduğu görülmüştür. Bu noktada doktora derecesinde de çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği söylenebilir.
7. Çalışmaların bölgesel dağılımı incelendiğinde ağırlık Marmara Bölgesi’ndedir. Daha kapsayıcı sonuçlar elde etmek adına ve coğrafi şartların yaşam koşullarına etkisi de göz önüne alınmasının gerekliliğinden dolayı, ülkenin her bölgesinden okulların daha fazla incelenmesi gerekmektedir.

Kaynakça/Reference

- Akgöl, S. (2015). Öğretmen algularına göre okul müdürlerinin liderlik tarzları ile öğretmenlerin tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Tez No. 693606) [Yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Alkan, F. (2014). Ortaokul öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyi ve nedenleri (Tez No. 376748) [Yüksek lisans tezi, Aydın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ardıç, K. ve Polatçı, S. (2008). Tükenmişlik sendromu akademisyenler üzerinde bir uygulama (GOÜ Örneği) . *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (2) , 69-96 .
- Aşık, A. (2016). Sınıf öğretmenlerinin mobbinge maruz kalma düzeyleri ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Küçükçekmece ilçesi örneği (Tez No. 440736) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Aşık, B. (2017). İstanbul ili Küçükçekmece ilçesine bağlı ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Tez No. 462308) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Aydın, A., Erdağ, C., ve Sarier, Y. (2010). Eğitim yönetimi alanında yayınlanan makalelerin konu, yöntem ve sonuçlar açısından karşılaştırılması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 37-58.
- Aydın, A., ve Uysal, Ş. (2011). Evaluation of doctoral theses on educational administration in Turkey and abroad, in terms of subjects, methods, and results. *Eurasian Journal of Educational Research*, 42, 1-14.
- Aydoğdu, V. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlikleri ile yönetici liderlik stili algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Tez No. 381048) [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2017). Job demands–resources theory: Taking stock and looking forward. *Journal of occupational health psychology*, 22(3), 273.
- Barro, R. J., & Lee, J. W. (2013). A new data set of educational attainment in the world, 1950–2010. *Journal of development economics*, 104, 184-198.
- Birkan, R. (2020). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin iş yaşam dengeleri üzerine etkisi (Tez No. 620998) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Byrne, B.M. (1994). Burnout: Testing for the validity, replication, and invariance of causal structure across elementary, intermediate, and secondary teachers. *American Educational Research Journal*, 31 (3), 645-673.
- Castells, M. (2010). *End of millennium* (Vol. 10). John Wiley & Sons.
- Çavuşoğlu, İ.(2005). Endüstri meslek liselerinde çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile bazı kişisel değişkenler arasındaki ilişki (Tez No. 188018) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çelebi, E. (2013). Elazığ ve Malatya il merkezinde bulunan özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve ilgili faktörler (Tez No. 329969) [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çelebi, N. (2018). Öğretmenlerin kimlik ve tükenmişlik alguları arasındaki ilişki (Tez No. 502170) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çelik, G. (2011). İlköğretim okullarında örgütsel ayrımcılık ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerine etkisi (Tez No. 328029) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çelik, M. (2015). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki (Tez No. 395062) [Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Duras, T.G. (2022). Öğretmenlerde bilişsel çarpıtmalar ve tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Tez No. 723097) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

- Ergüner, M. (2014). *Meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin tükenmişlikleri ile maruz kaldıkları yıldırma davranışlarının incelenmesi* (Tez No. 361674) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Greenhaus, J. H., & Allen, T. D. (2011). *Work–family balance: A review and extension of the literature*.
- Gold, Y. (1985). Burnout: Causes and solutions. *The Clearing House*, 58 (5): 210-212.
- Gözoğlu, Ş. (2018). *Okul yöneticilerinin liderlik tarzlarının öğretmenlerin tükenmişliklerine etkisi: Şanlıurfa örneği* (Tez No. 504731) [Yüksek lisans tezi, Şanlıurfa Harran Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- [Gündüz, B. (2004). *Öğretmenlerde tükenmişliğin akılcı olmayan inançlar ve mesleki bazı değişkenlere göre yordanması* (Tez No. 145983) [Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Gündüz, H. (2006). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri (Diyarbakır örneği)* (Tez No. 206041) [Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Gürgöze, H. (2015). *Endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetiminde öğrenci davranışlarından kaynaklanan tükenmişlik durumları* (Tez No. 393215) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Hock, R. R. (1988). Professional burnout among public school teachers. *Public personnel management*, 17(2), 167-189.
- İsaoğulları, Y. (2016). *Eğitim yönetimi ve denetimi alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının liderlik teması açısından incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Karacan, A. (2012). *Özel eğitim kurumlarındaki eğitilebilir ve öğretilbilir bireylerle çalışan öğretmenlerin meslekî tükenmişliklerinin incelenmesi* (Tez No. 314096) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Karadaş, H., & Özgün, N. (2023). Öğretmenlerin örgütsel stres ile işe yabancılaşma düzeylerinin incelenmesi. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 8(1), 93-112. <https://doi.org/10.46628/itbhssj.1249621>
- Karadaş, H., Coşkun, B., & Katıtaş, S. (2023). Safety problems at schools according to school administrators’ opinions. *Psycho-Educational Research Reviews*, 12(1), 134-150. doi:10.52963/PERR_Biruni_V12.N1.09
- Kaynarpcınar, E. (2022). *Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin çeşitli değişkenler açısından tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Sivas ili örneği)* (Tez No. 727198) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kossek, E. E., & Lautsch, B. A. (2018). Work–life flexibility for whom? Occupational status and work–life inequality in upper, middle, and lower level jobs. *Academy of Management Annals*, 12(1), 5-36.
- Kuvan, Ö. (2009). *Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve tükenmişlik düzeyleri* (Tez No. 253031) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Maslach, C. & Jackson, S.E. (1997). *Maslach burnout inventory*. Scarecrow Education
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual review of psychology*, 52(1), 397-422.
- Ng, T. W., & Sorensen, K. L. (2008). Toward a further understanding of the relationships between perceptions of support and work attitudes: A meta-analysis. *Group & Organization Management*, 33(3), 243-268.
- Özdemir, T. (2009). *İstenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığı ile öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki* (Tez No. 241815) [Doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

- Özdemir, V., & Altun, F. (2018). Türkiye’de Bilimsel Araştırmaların Durumu ve Gelecek Perspektifleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 1050, 32-36.
- Öztürk, O. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerine yönelik dijital yeterlilikler ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve okul öncesi öğretmenlerinin dijital yeterlilik ile mesleki tükenmişlikleri, teknoloji kullanımı istek ve kaygıları arasındaki ilişki* (Tez No. 773164) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Özyurt, G. (2007). *Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik anlayışı ile öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin karşılaştırılması: Çaycuma örneği* (Tez No. 206459) [Yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Pegem Akademi
- Psacharopoulos, G., & Patrinos*, H. A. (2004). Returns to investment in education: a further update. *Education economics*, 12(2), 111-134.
- Sancar, Y. (2020). *Öğretmenlerin tükenmişlik ve mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki* (Tez No. 655735) [Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Scriven, M. (1991). *Evaluation Thesaurus (4.Edition ed.)*. California: Sage Publication.
- Stufflebeam, D., & Shinkfield, A. (2001). *Evaluation theory, models and applications*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sönmez, A. (2013). *İlk ve ortaokullardaki öğretmenlerin benlik saygılarının mesleki tükenmişliğe etkisi* (Tez No. 372265) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Sucuoğlu, B. & Kuloğlu, N. (1996). Özürlü çocuklarla çalışan öğretmenlerde tükenmişliğin değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(36), 44-60.
- Şahin, E, D.(2007). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri* (Tez No. 190958) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Şıklar, E., & Tunalı, D. (2012). *Çalışanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi: Eskişehir örneği*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı,33, 75-83
- Ültay, E. , Akyurt, H. & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi . *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* , (10) , 188-201 . DOI: 10.21733/ibad.871703
- Veenhoven, R. (2008). Healthy happiness: Effects of happiness on physical health and the consequences for preventive health care. *Journal of happiness studies*, 9, 449-469.
- Yıldız, F. (2021). *Öğretmenlerde tükenmişlik düzeyi ile iş yeri arkadaşlığı ilişkisi* (Tez No. 675869) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Zengin, R., Akın, M. A., & Karadaş, H. (2021). Okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkininin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 2677-2706. <https://doi.org/10.17679/inuefd.991281>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

It is becoming increasingly difficult for individuals to progress and develop personally and be psychologically healthy. The subject of societies becoming more interconnected and people's expectations increasing over time has been the subject of various studies in the literature.

Therefore, managing people's increasing expectations and social commitment in the business world has become an important issue today. Employers and managers must try to understand employees' needs and provide appropriate support systems (Kossek and Lautsch, 2018).

Burnout syndrome, which we are used to hearing most in business life, is just one of these concepts. We can define burnout, which is frequently encountered today, as a state of exhaustion that occurs in the inner world of the individual. This situation usually occurs as a result of a feeling of failure, loss of energy and power, or unfulfilled desires (Maslach, Schaufeli & Leiter, 2001).

According to research, job stress and burnout can reduce job performance, negatively affect job quality, and most importantly, negatively affect an individual's mental health (Maslach et al., 2001; Bakker and Demerouti, 2017). Therefore, rapidly increasing burnout cases today draw the attention of researchers and people working in society to this area.

Being a school administrator and teacher in Turkey unfortunately brings a difficult life. The reasons why administrators and teachers are in difficult conditions include limited opportunities in training teachers, difficulties in appointments, discrediting the teaching profession in society, and not being economically sufficient. Recognising burnout early and knowing the methods to prevent its negative effects will increase the effect achieved in solving the problem (Birkan, 2020; Kaynarpınar, 2022).

To see to what extent the importance of the subject is understood, a general analysis of the studies done to date needs to be made. This study examines the burnout syndrome experienced by teachers and administrators in the educational environment. This is a meta-analysis study conducted on theses between 2000 and 2023 about the burnout syndrome experienced by teachers and school administrators.

2. METHOD

The aim of this research is; to conduct a meta-evaluation of postgraduate theses written between 2000 and 2023 on burnout syndrome experienced by teachers and school administrators in the Turkish school environment. Meta-evaluation is the re-evaluation of an evaluation after that evaluation (Scriven, 1991). In this study, the document analysis method, which is a data collection technique related to qualitative research, was used. This research was conducted by scanning relevant postgraduate theses from the Higher Education Council National Thesis Centre database with the keyword "teacher and school administrators' burnout". In this research, 24 postgraduate theses that were accessible in the Thesis Centre Database of the Council of Higher Education Publications and Documentation Department were analysed by content analysis.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In this study, 24 postgraduate theses were examined. Twenty-two of these are master's theses and two are doctoral theses. The theses included in the study were examined primarily in terms of their descriptive features. It can be said that the number of doctoral theses on this subject is not sufficient. It was observed that the number of postgraduate theses written on burnout syndromes of teachers and school administrators increased in 2014 and 2015. The quantitative method was preferred in theses. Although qualitative or mixed methods are used more in research conducted around the world, quantitative methods are used in our country (Aydın et al., 2010; Aydın and Uysal, 2011; İsaogulları, 2016). It can be stated that research in Turkey adapts to methodological innovations and advances in science more slowly than research in other countries. It was determined that most of the theses examined in the research were made to determine opinions or perceptions. This situation is due to the emphasis on this method, especially during postgraduate education, and the data collection tool used.

In this study; Although there are not enough studies on this subject, it has been determined that teachers and school administrators are seriously exposed to burnout syndrome. Burnout syndrome in teachers mostly manifests at the primary school level. The concentration of studies at this level is a consequence of this situation. For teachers in general, Problems in supplying school equipment, student discipline problems, crowded class sizes, occasional intensification of bureaucratic work, and discrediting the profession in the eyes of society increase burnout syndrome. From the perspective of school administrators; Being away from education over time and subsequent situations such as lack of promotion, salary shortage, and lack of appreciation trigger burnout syndrome. No significant difference was found between burnout syndrome levels between male and female teachers (Kaynarçınar, 2022; Özdemir, 2009). However, some studies have found that female school administrators experience more burnout than male school administrators (Çelebi, 2013). There are two different situations depending on age; As age increases, burnout increases at the same rate (Aşık, 2017), but for people who experience the opposite, experience comes into play as age increases (Gündüz, 2006). Considering the negative effects of burnout syndrome on the professional and personal lives of teachers and administrators, it can be said that it is an issue that should be considered in our country. Therefore, the following suggestions can be made depending on the results obtained in the study.

It has been determined that there are more studies focusing on teachers than on school administrators and that there is a lack of studies in this field. It has been determined that more studies are carried out at the primary and secondary school levels, but studies at the pre-school, high school, and university levels need to be increased. It is emphasized throughout the theses that individuals' need for psychological support is ignored in vocational education and the necessity of in-service training for teachers and school administrators on this subject. It has been determined that studies conducted in public institutions predominate, whereas there are deficiencies in private institutions, and the studies should be expanded with larger samples.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu alışmada ‘‘Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’’ kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan ‘‘Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler’’ başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir. Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden birisi olan doküman analizi kullanılmıştır. Bu sebepten ötürü Etik Kurul onayı alınmamıştır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, Yöntemin belirlenmesi, danışmanlık, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, raporlaştırma. (%60)

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, veri toplama ve analizi, raporlaştırma.(%40)

ÇATIŐMA BEYANI (CONFLICT OF INTEREST)

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı, ya da herhangi bir çıkar atışması bulunmamaktadır.